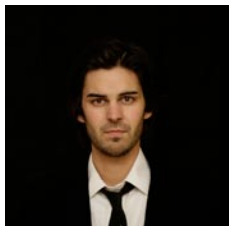

I en tid, hvor børn lærer at danne sig selv, udmærker Bamses Billedbog sig som eksemplarisk dansk børne-tv.

Dumme Kylling!

Af pædagogisk konsulent og cand.pæd. i pædagogisk filosofi, Anders Rosenlund.

”Kan du ikke høre, når man kalder? Hva’, blev der spurgt. Du er ikke ret klog, lille Kylling. Ikke ret klog, ligesom mig, der altid finder på alt det gode.”

Bamse opfører sig ikke altid, som man kunne forvente af en gul teddybjørn med et yndigt rødt tørklæde om halsen. Men i en tid, hvor børn lærer at danne sig selv, er det netop Bamses barnlige uforskamethed, der gør ham interessant. For når børnene oplever, at Bamse går over stregen, gør de sig samtidig erfaringer af egne grænser.

En utraditionel dannelsesstanke

I Bamses Billedbog inviteres barnet til selv at tænke. Til selv at tage stilling. Til selv at tage afstand fra Bamse, når han venligt forklarer Kylling, at den er fantasiløs og blød i bolden, og øjeblikket efter stjæler en idé fra Kylling (der i øvrigt ikke har ord til at anklage Bamse for tyveriet). Barnet, der ser Bamses Billedbog, inviteres med andre

Foto: Ulla Voigt

ord til at sige fra. Til at udbryde, ”aaarj, Bamse!” og derved trække sine egne grænser for, hvad der simpelthen er for meget.

Og der er nok at reagere på, for Bamse er faktisk hverken særlig rar eller imødekommende. Det er meget sjældent, at Bamse fortryder sin uforskamethed. Og når han endelig beder om tilgivelse, sidder man i hovedreglen tilbage med en formodning om, at han gør det for egen vindings skyld. Tænk blot på alle de gange, hvor Kylling får lov til at sidde på Bamses allerbedste gæstestol, en gammel taburet,

der hvert øjeblik truer med at forvandle sig til pindebrænde under Kylling, mens Bamse selv smider sig i den magelige grønne lænestol. Eller tænk på dengang, Kylling ved et uheld stiller sig på Bamses fod, og Bamse svarer igen ved at stampe Kylling over foden, så Kylling sætter i skrig.

DR vs. Disney

Opdragelses-elementet i Bamses Billedbog er således mere spidsfindigt end i den traditionelle amerikanske børneunderholdning, der fylder godt på det danske marked. I Walt Disneys populære tegne- og animationsfilm overlades børnene ikke meget intellektuelt spillerum, og tiltroen til børnenes kritiske og selvstændige tænkning kan ligge på et meget lille sted. I stedet for at opfordre børnene til selv at tage stilling belæres børnene om, hvad der er rigtigt og forkert. To eksempler:

- I "Løvernes Konge" trodser løveungen Zimba sin fars forbud om at bevæge sig uden for sikkerhedszonen, og straks efter overfalder han af hyænerne og erkender sin fejl: *Man skal lytte til sine forældre – de ved bedst.*
- I Disneys udgave af H.C. Andersens "Den lille Havfrue" satser havfruen Ariel alt for at vinde kærligheden og vinder derved prinsen, som hun lever lykkeligt sammen med til sine dages ende: *Man skal satse på det, man tror på (og allerhelst kærligheden) – så skal alt nok løse sig.* I Andersens egen udgave dør Ariel som bekendt.

Men i Bamses Billedbog er der netop ingen straf til den egenrådige og ingen belønning til den selvopopfrende. Piskeslag og ordener uddeles udelukkende af børnene selv.

I mellem for meget og for lidt

Antager man et pædagogisk-filosofisk perspektiv, handler dannelse

Foto: Ulla Voigt

[Bamses Billedbog]

Børne-tv-program på DR.

Første afsnit vist 10. Juli 1983.
Programmet kører stadig.

Instrueret af Katrine Hauch-Fausbøll.

Om en gul bamse i menneskestørrelse, der bor i en hemmelig skov i en hemmelig hule, han selv har bygget.

Bamse optrådte første gang på tv i programmet Døren Går Op og senere i programmet Bamse På Planeten – Fjernsyn For Dyr.

af børn i virkeligheden om børns dannelse af 'afsmag'. Om at børnene erkender, hvad der er for meget: For væmmeligt, for utilstrækkeligt, for grimt, for uhyggeligt, for ligegyldigt. Erkendelsen af at støde på en grænse er netop en erfaring af, hvor man selv går til. En erfaring af, hvem man er.

For blot 50 år siden var grænserne for, hvad der var for meget, fastfrosne på forhånd. Børnene skulle ganske vist danne deres afsmag, men ikke deres egen afsmag. I stedet skulle de indoptage de allerede eksisterende grænser for, hvad der var for meget. Og det var op til forældre og pædagoger at sørge for, at dette fandt sted på ordentlig vis.

Men i dag er grænserne mere flydende og individuelle. Med forældrenes og pædagogernes fokus på selvstændighed og kritisk tænkning, er det i højere grad blevet op til den enkelte at vurdere, hvad der er for meget - og hvad der er for lidt. Og at trumfe med en henvisning til Gud, traditioner og kulturarv for at fremhæve én grænse frem for andre, har ikke samme pondus som for 50 år siden. For i et samfund som det danske rumsterer flere religioner og flere kulturtraditioner (med hver deres grænser) side om side, og hvem kan vurdere, hvilken er de sande? Eller om nogen overhovedet er sande?

Bamse kan have ret i, at Kylling ikke virker særligt klog med dens tvivlsomme brug af ord som 'tivotifald', 'værsesgo' og 'molodi'. Men Bamse skal ikke komme for godt i gang selv. Hans klodsede tankegang og hans syn på sig selv og sin omverden sætter ham i bås med de fleste 3-4 årige børn. Måske er det netop derfor, at han er så populær blandt børnene? Han giver dem en mulighed for at se sig selv ude fra, og for at grine lidt ad sig selv, når de selv går over stregen. ◀